

УДК 351.75

А. В. Янчук,
д. ю. н., с. н. с., директор Департаменту з питань безпеки,
оборони та діяльності органів юстиції Секретаріату Кабінету Міністрів України
П. Я. Пригунов,
к. психол. н., заступник Керівника управління реформування правоохоронних органів
та органів юстиції Адміністрації Президента України
В. Т. Колесник,
здобувач Науково-дослідного інституту Державної прикордонної служби України

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

A. Yanchuk,
D. Yu.N., senior researcher, Director of security, defence and activities of the organs of justice
of the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine
P. Jumpers,
K. psychology.N., Deputy head of Department of reforming of law enforcement bodies
and the judiciary of the presidential administration of Ukraine
V. Kolesnik,
the applicant of the research Institute of the State border service of Ukraine

LAYING THE FOUNDATIONS OF NORMATIVE?LEGAL SUPPORT OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

Досліджено проблемне питання формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки України. Сформовано концепцію її законодавчого обґрунтування та надано конкретні пропозиції щодо підготовки нового Закону "Про національну безпеку України" як базового у відповідній сфері. Наголошено, що чинний Закон України "Про основи національної безпеки України", який був прийнятий 19 червня 2003 р., не відповідає реаліям сьогодення, а також тим умовам, у яких опинилася національна безпека України. Зазначено, що без детального аналізу недоліків чинного законодавства, яке суттєво стримує реформування і розвиток цієї сфери, і передусім, Конституційних положень про національну безпеку, неможливо ефективно та системно впровадити нові законодавчі ініціативи.

Investigated the problematic issue of formation of bases of legal maintenance of national security of Ukraine. Formed the concept of its legislative justification for the particular proposals for the preparation of the new Law "On national security of Ukraine" as underlying in the relevant field. Noted that the current Law of Ukraine "On fundamentals of national security of Ukraine", which was adopted on 19 June 2003, does not meet the realities of today, as well as the conditions affecting the national security of Ukraine. It is indicated that without a detailed analysis of the shortcomings of the current legislation, which significantly hinders the reform and development of this sphere, and above all, the Constitutional provisions on national security, it is impossible to effectively and systematically implement new legislative initiatives.

Ключові слова: Конституція України, конституційний (базовий) закон, національна безпека України, система національної безпеки, нормативно-правове забезпечення національної безпеки, шляхи формування нормативно-правового забезпечення національної безпеки.

Key words: Constitution of Ukraine, constitutional (basic) law, national security of Ukraine, system of national security, legislative support of national security, ways of creating legislative support of national security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Чинне законодавство України з питань забезпечення національної безпеки є застарілим, а закладені у ньому норми щодо взаємодії і координації дій органів державної влади та силових структур як у мирний час, так і у кризові періоди не враховують особливості нового типу агресії (гібридної війни), у процесі якої широко використовують не лише традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні сили та засоби боротьби [1]. Крім того,

правові акти у цій сфері містять низку неузгодженостей, що спонукає до нових підходів у визначенні певних термінів, потреби їх врегулювання, запровадження сучасних механізмів управління загрозами національній безпеці.

Так, Закон України "Про основи національної безпеки України", який був прийнятий 19 червня 2003 р., не відповідає реаліям сьогодення, а також тим умовам, у яких опинилася національна безпека України. Визначення на-

ціональної безпеки України становить 120 слів і не відповідає сучасній методології та уявленням про національну безпеку, а також не спрямоване на протидію реальним та потенційним викликам, що нав'язані нашій державі [2].

Завдання з реформування України вимагають від українського народу та керівництва країни кардинальних дій щодо визначення національних інтересів держави, шляхів їх досягнення та забезпечення національної безпеки як складової умови існування та розвитку України.

Зазначимо, що керівництво держави вже визначає певні заходи щодо удосконалення законодавства у сфері забезпечення національної безпеки. Реформування системи національної безпеки та оборони є пріоритетом держави відповідно до Стратегії сталого розвитку "Україна — 2020", схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [3]. Рішення Ради національної безпеки і оборони України (далі — РНБО України) "Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності" від 28 серпня 2014 р., уведеним у дію Указом Президента від 24 вересня 2014р. №744/2014, доручило Кабінету Міністрів України ще минулоріч розробити та внести для розгляду РНБО України і наступного подання Президенту України пропозиції щодо внесення змін до законодавства з питань національної безпеки, зокрема Закону України "Про основи національної безпеки України" [4]. Та внесені за ініціативою Кабінету Міністрів України й прийняті Верховною Радою України протягом 2014—2015 рр. два закони щодо внесення змін до Закону України "Про основи національної безпеки України" не дають підстав для формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки в сучасних умовах, що стримує розробку законодавчого забезпечення процесу реформування відповідної сфери. Унесені зміни не стосуються базових понять та визначень, не враховують сучасних вимог до національної безпеки та системи її забезпечення.

Крім того, Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII прийняла План законодавчого забезпечення реформ в Україні [5]. Другий розділ цього Плану "Реформа системи національної безпеки та оборони" передбачає розгляд та прийняття протягом 2015—2016 рр. 48 законодавчих актів, які мають забезпечити нормативну основу проведення реформ у сфері національної безпеки України. Одним із пріоритетних у Плані визначено проект закону України "Про національну безпеку України".

Отже, є нагальна потреба визначення концептуальних підходів до комплексного перегляду законодавства України з питань національної безпеки, починаючи від норм Конституції України та завершуючи відомчими інструкціями. Особливу увагу має бути приділено розробці базового закону, який визначатиме принципи та особливості функціонування як національної безпеки України, так і системи її забезпечення, тобто практично окреслить методологію національної безпеки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ І ДОСЛІДЖЕНЬ

Сучасні вітчизняні науковці, правознавці та фахівці з державного управління, зокрема, В. Горбулін [6], В. Крутовий [7], В. Ліпкан [8], Г. Ситник [9], А. Семенченко [10], досліджували проблему нормативно-правового забезпечення національної безпеки України на різних етапах становлення та розвитку України як незалежної та демократичної держави. Узагальнюючи їх погляди на розв'язання зазначеної проблеми, можемо стверджувати, що нормативно-правове забезпечення національної безпеки

містить його нормативне регулювання як засіб управління сферою національної безпеки.

Нормативно-правове забезпечення національної безпеки — процес створення і підтримки в потрібних межах конструктивних організацій нормативно-функціональних характеристик системи національної безпеки за допомогою впорядкованого впливу нормативно-правових заходів [11].

Завдяки здійсненню попереднім дослідженням вітчизняні науковці встановили, що використання терміна "нормативно-правове забезпечення національної безпеки" найбільш повно і точно відображає розкриття суті та змісту врегулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки за допомогою юридичного інструментарію [12; 13].

Коли йдеться про формування сучасного нормативно-правового забезпечення національної безпеки України, слід зважати на те, що головним суб'єктом національної безпеки є держава, яка виконує функції в цій сфері через відповідні органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Конституція України не дає тлумачення поняття "національна безпека", хоча зазначає, що в інтересах національної безпеки можуть законно обмежувати права та свободи людини і громадянина (ст. 34). Чинний Закон України "Про основи національної безпеки України" не враховує реалій сьогодення і не може розглядатися як базовий, на підставі якого формується цілісне нормативно-правове забезпечення зазначеної сфери.

Отже, без детального аналізу недоліків чинного законодавства, яке суттєво стримує реформування і розвиток цієї сфери, і передусім, Конституційних положень про національну безпеку, неможливо ефективно та системно впровадити нові законодавчі ініціативи. Тільки проаналізувавши та визначивши недоліки законодавства України з питань національної безпеки, можна визначити шляхи формування відповідного нормативно-правового забезпечення національної безпеки України.

Так, постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII, зокрема у Розділі III наведеної Постанови Верховної Ради України наголошено на потребі розробки та прийняття Закону України "Про національну безпеку України", який має бути базовим для цієї сфери та в процесі Конституційної реформи утворити підґрунтя для формування цілісної системи нормативно-правового забезпечення національної безпеки України.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — на підставі проведених досліджень, зважаючи на сучасні умови, у яких перебуває Україна, та перспективи її розвитку, визначити напрями формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки України шляхом аналізу базових конституційних приписів у сфері національної безпеки, критичного аналізу чинного Закону України "Про основи національної безпеки України" та представлення авторського бачення концепції Закону України "Про національну безпеку України" як базового.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Система нормативно-правового забезпечення національної безпеки становить норми Конституції України, а також сукупність законів та підзаконних нормативних актів, які утворюють законодавче поле для функціонування системи національної безпеки і виконання нею свого призначення [14]. Усе нормативно-правове забезпечення національної безпеки умовно можна поділити на два рівні: на першому створюють правову базу для забезпе-

чення функціонування системи національної безпеки, і вона має загально-обов'язковий для всіх характер.

Нормативними актами першого рівня є: Конституція України, закони та постанови Верховної Ради України, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України.

На другому рівні створюють відомчу нормативну базу, яка уточнює і конкретизує, з огляду на специфіку кожного суб'єкта забезпечення національної безпеки, його функції та завдання [15].

Цілями формування сучасних основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки мають бути:

- юридичне визначення та закріплення наявних у галузі національної безпеки відносин;
- визначення основ правового регулювання цих відносин;
- формування нових відносин, які не врегульовані чинним законодавством, але є украй потрібними в умовах сьогодення;
- ліквідацію відносин та ситуацій, віджилих, що гальмують розвиток системи національної безпеки.

У статті розглянуто стан нормативно-правового забезпечення національної безпеки першого рівня, відповідно Конституцію України та чинний Закон України "Про основи національної безпеки України", які мають утворювати підґрунтя для формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки України.

Аналіз Конституції України свідчить про те, що питання національної безпеки та її забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення. Перше згадування про національну безпеку в Конституції України містить стаття 18, яка установлює спрямованість зовнішньополітичної діяльності держави, далі стаття 34 зазначає, що здійснення гарантованих конституційних прав може бути обмежено законом в інтересах національної безпеки. Відповідно, пункт 17 статті 92 Конституції України встановлює, що основи національної безпеки визначають винятково закони України. Пункт 1 статті 106 визначає, що Президент України забезпечує національну безпеку. Стаття 107 Конституції визначає, що РНБО України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Відповідно до пункту 7 статті 116 Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення національної безпеки.

В окремих статтях Конституції визначено окремі складові безпеки, але не встановлено, що вони є складовими національної безпеки. Стаття 16 зазначає, що обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки, а стаття 17 — що забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справовою всього українського народу, забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладає на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави.

Поряд з цим у Конституції України немає визначення дефініції "національна безпека", не встановлено відповідальності перед народом України за національну безпеку, не регламентовано процесу її формування, законодавчого закріплення та шляхів забезпечення.

З тексту Конституції України не зрозуміло, що таке інтереси національної безпеки і чим вони відрізняються від інтересів держави, якщо національна безпека згідно з чинним законом України — це захист інтересів людини, суспільства, держави. Чи можуть передбачати обмеження прав людини тільки в інтересах національної безпеки, а не в інтересах держави? Чи існують інтереси національної безпеки окремо від інтересів держави? Тобто постає

нагальна потреба нормативного удосконалення дефініції "національна безпека", визначення її головних функцій, які має забезпечувати держава: оборона, охорона, захист [16].

Цю проблему може бути розв'язано за умови, що Конституційна Комісія, утворена Указом Президента України від 3 березня 2015 р. № 119/2015 з метою: узаконення практики виконання норм Конституції України, пропозицій щодо її удосконалення з огляду на сучасні виклики та потреби суспільства; напрацювання узгоджених пропозицій щодо проведення конституційної реформи в Україні; підготовки за результатами широкого громадського та фахового обговорення законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції тощо, буде на системному рівні розглядати та розв'язувати проблеми закріплення у Конституції базових ознак та функцій національної безпеки України, системи її забезпечення.

Відповідний Указ Президента України визначив ключові напрями роботи цієї Комісії та утворив відповідні робочі групи: з питань децентралізації; з питань правосуддя та суміжних правових інститутів; з прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Тобто проблеми удосконалення та систематизації національної безпеки, системи її забезпечення не передбачені.

Слід також звернути увагу на те, що положення Конституції України, яким передбачено, що "...виключно законами України визначаються основи національної безпеки" (п. 17 ч. 1 ст. 92), не означає, що таке визначення мають втілювати лише шляхом прийняття одного закону. Це може бути зроблено шляхом прийняття низки законів. Перелік головних сфер державної політики, правовідносини, які мають визначати винятково закони, встановлено у низці пунктів частини першої статті 85 та статті 92 Конституції України. Це підтверджує аргументованість потреби внесення змін до Конституції України щодо удосконалення базових положень про національну безпеку України.

Аргументованій критиці чинного Закону України "Про основи національної безпеки України", що його вважають базовим для національної безпеки, присвячено багато наукових статей [17]. З-поміж його головних недоліків слід вирізняти такі: зміст самого терміна "національна безпека" визначено як "захищеність життя та важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам" за широким переліком сфер державного управління.

Попри те, що визначення цього терміна у Законі сягає 16 рядків, воно охоплює лише окремі сфери діяльності, тоді як перелік загроз національній безпеці, від яких держава має захищати себе, суспільство і кожного громадянина, забезпечуючи тим самим сталий розвиток, не є постійним. Адже вони весь час трансформуються, розширюються сфери їх впливу; до традиційних загроз додаються принципово нові, виникнення яких обумовлено розвитком науки і техніки, процесами глобалізації та іншими чинниками. Суттєвим недоліком чинної редакції Закону України "Про основи національної безпеки України" є те, що здебільшого його положення мають декларативний, а не формально-визначений характер. Тоді як Закон у своїй основі має містити правові норми, які встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки (права та обов'язки) учасників суспільних відносин. Інакше завжди будуть умови для суб'єктивної оцінки змісту норм та критеріїв їх виконання.

Терміни та термінологія, яку використано у цьому Законі, не корелюють із визначеннями, що використані в інших нормативно-правових актах цієї сфери. Визначення "Воєнної організації держави", наведені у Законах "Про основи національної безпеки України" і "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", також різняться. Також україноцентричний взаємозв'язок між усіма документами стратегічного і програмного характеру, який базовий Закон не визначає.

Отже, недосконалість нормативно-правового забезпечення у сфері національної безпеки, низька ефективність його застосування призводять до неналежного забезпечення національної безпеки, не дає змоги повноцінно реалізовувати національні інтереси. Зокрема чинний Закон України "Про основи національної безпеки України" не відображає об'єктивних обставин, реальних потреб суспільства і держави, ніяк не впливає на правові відносини.

Ефективна стратегія національної безпеки має базуватися на чіткій і логічній законодавчій базі, а також на забезпеченні належного рівня її виконання. Рамковим законом, що регулює питання національної безпеки, має стати Закон України "Про національну безпеку України". У ньому мають бути закладені не абстрактні загальнотеоретичні поняття, а чітко визначені підходи до формування системи забезпечення національної безпеки, механізм її функціонування, повноваження і схема взаємодії суб'єктів забезпечення національної безпеки та відповідальності. Його головними завданнями мають стати:

— виокремлення складових національної безпеки у діяльності держави;

— впровадження єдиного, узгодженого механізму функціонування системи забезпечення національної безпеки, у тому числі: забезпечення ефективної взаємодії та координації дій державних органів, інститутів громадянського суспільства та громадян у зазначеній сфері, впровадження системного підходу до планування, ресурсної підтримки та контролю виконання заходів щодо забезпечення національної безпеки;

— забезпечення ефективного функціонування сектору безпеки і оборони, який є основою системи забезпечення національної безпеки, у тому числі чітке визначення: поняття сектору безпеки і оборони; механізму управління ним у мирний час і у кризові періоди; порядку створення у разі потреби допоміжних структур; порядку проведення комплексного огляду у секторі безпеки і оборони та прийняття нормативних документів за його результатами тощо.

Фактично створюються умови для розробки на базі цього закону Кодексу законів "Про національну безпеку України". Тобто цей закон має бути своєрідною конституцією, визначаючи методологію національної безпеки та шляхи її забезпечення.

Підхід до законодавчого визначення терміна "національна безпека" та її змісту має бути змінений. З огляду на те, що в сучасних умовах спектр загроз у безпековій сфері розширюється, доцільно надати нове сучасне визначення національній безпеці, але водночас не визначати переліку сфер, які це поняття має охоплювати. У змісті цього законопроекту має бути сучасне визначення дефініції "національна безпека" та системи її забезпечення, головні характеристики національної безпеки держави, джерела загроз національній безпеці, види, рівні та ієрархія розробки документів стратегічного планування національної безпеки (концепція, доктрина, стратегія та інші нормативно-правові акти), об'єкти, суб'єкти та засо-

би забезпечення національної безпеки, порядок визначення та затвердження індикативних показників національної безпеки, контроль та відповідальність за стан національної безпеки тощо [18].

Також при проведенні Конституційної реформи слід визначити у Конституції України основні елементи, функції національної безпеки України та розглянути питання щодо закріплення в межах Конституції України окремого розділу, присвяченого питанням національної безпеки.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що визначений Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні, який був затверджений Постановою Верховної Ради України, законопроект "Про Національну безпеку України" мають розглядати як базовий на підставі визначення методології національної безпеки, шляхів її забезпечення та нормативно-правових основ.

Головною метою підготовки цього законопроекту є визначення організаційно-правових засад державної політики, спрямованої на захист національних інтересів від зовнішніх, внутрішніх та геополітичних загроз, гарантування в Україні безпеки особи, суспільства, держави та державного управління з метою забезпечення нової якості соціального, гуманітарного, економічного та духовного розвитку народу України та самої України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави.

Базовий Закон України "Про національну безпеку України" має, окрім функції правової регламентації, визначення організаційно-правових умов забезпечення національної безпеки, утворювати методологічну основу пізнання такого явища, як національна безпека України, у сучасних умовах, дати змогу для уніфікації чинного у цій сфері законодавства для розробки Кодексу законів "Про національну безпеку України" і разом з Конституцією України формувати базу для нормативно-правового забезпечення національної безпеки держави.

Література:

1. Колесник В.Т. Концептуальна модель національної безпеки України. — Імперативи розвитку цивілізації / В.Т. Колесник // Інформаційна безпека у воєнній сфері. Сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 31 березня 2015 р. / Нац. ун-т оборони ім. Івана Черняховського. — К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2015. — С. 167—170.
2. Висновки і рекомендації щодо внесення змін до Закону України "Про основи національної безпеки України". Аналітична записка / Нац. ін-т стратег. дослід. при Президентові України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/1775.
3. Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020": Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/5/2015
4. Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності: Указ Президента України від 28 серпня 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/744/2014
5. Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні: Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII // Відомості Верховної Ради. — 2015. — № 31. — Ст. 297.
6. Горбулін В.П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія / В.П. Горбулін. — К.: НІСД, 2011. — 288 с.

7. Крутов В.В. Від патріотичного виховання, боротьби з тероризмом...до недержавної системи національної безпеки: монографія / В.В. Крутов. — К.: Преса України, 2009. — 592 с.

8. Ліпкан В.А. Національна безпека України: монографія / В.А. Ліпкан. — К.: Кондор, 2013. — 437 с.

9. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. / Г.П. Ситник. — К.: НАДУ, 2012. — 544 с.

10. Семенченко А. І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України: монографія / А.І. Семенченко. — К.: НАДУ, 2008. — 428 с.

11. Абрамов В.І. Безопасность / В.І. Абрамов // Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / Сост.: Г.П. Ситник, В.І. Абрамов, В.Ф. Смолянюк и др.; под общ. ред. Г.П. Ситника. — К.: НАДУ, 2012. — 349 с.

12. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

13. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.

14. Крутов В.В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва: монографія / В.В. Крутов. — К.: Фенікс, 2008. — 496 с.

15. Ліпкан В.А. Національна безпека України: навчальний посібник / В.А. Ліпкан. — К.: Кондор, 2008. — 552 с.

16. Колесник В.Т. Концептуальні підходи до становлення системи державного управління національною безпекою України / В.Т. Колесник, П.Я. Пригунов // Історія, сучасність та перспективи розвитку прикордонної служби України та охорони державного кордону України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 26 травня 2015 р. / Н.-д. ін-т Держ. прикордон. служби України. — Київ: НДІ ДПС України, 2015. — С. 11—15.

17. Висновки і рекомендації щодо внесення змін до Закону України "Про основи національної безпеки України". Аналітична записка [Електронний ресурс] / Нац. ін-т стратег. дослід. при Президентіві України. — Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/1775

18. Концептуальні підходи до визначення методологічної функції законодавчого забезпечення національної безпеки України / [Т.І. Блистів, В.Т. Колесник, П.Я. Пригунов, К.В. Карпова] // Зовн. торг.: екон., фін., право. — 2015. — Вип. № 4 (81). — С. 13—26.

References:

1. Kolesnyk, V.T. (2015), "Conceptual model of national security of Ukraine", *Informacijna bezpeka u vojennij sferi. Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku* [Information security in the military sphere. The current state and development prospects], *Materialy mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii'* [Матеріали міжнародної науково-практичної конференції], *Нас. un-t oborony im. Ivana Chernjahovs'kogo*, Kyiv, Ukraine, 31 march, pp. 167—170.

2. Reznikova, O.O. and Tsiukalo, V.Yu. (2015), "Conclusions and recommendations on amendments to the Law of Ukraine "Principles of National Security Ukraine". Policy Brief, available at: www.niss.gov.ua/articles/1775 (Accessed 10 Oct 2016).

3. President of Ukraine (2015), Decree "On the Strategy for Sustainable Development "Ukraine — 2020", available at: www.zakon.rada.gov.ua/go/5/2015 (Accessed 10 Oct 2016).

4. President of Ukraine (2014), Decree "On urgent measures to protect Ukraine and strengthening its defense capability", available at: www.zakon.rada.gov.ua/go/744/2014 (Accessed 10 Oct 2016).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), "Plan on legislative support for reform in Ukraine", *Vidomosti Verhovnoi' Rady*, vol. 31, p. 297.

6. Gorbulin, V.P. (2011), *Strategichne planuvannja: vyrishennja problem nacional'noi' bezpeky* [Strategic planning: problems of national security], NISD, Kyiv, Ukraine.

7. Krutov, V.V. (2009), *Vid patriotychnogo vyhovannja, borot'by z teroryzmozom...do nederzhavnoi' systemy nacional'noi' bezpeky* [From patriotic education, the fight against terrorism ... to non-state national security system], *Presa Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.

8. Lipkan, V.A. (2013), *Nacional'na bezpeka Ukrainy* [National Security Ukraine], Kondor, Kyiv, Ukraine.

9. Sytnyk, G.P. (2012), *Derzhavne upravlinnja u sferi nacional'noi' bezpeky (konceptual'ni ta organizacijno-pravovi zasady)* [Public administration national security (conceptual, organizational and legal basis)], NADU, Kyiv, Ukraine.

10. Semenchenko, A.I. (2008), *Metodologija strategichnogo planuvannja u sferi derzhavnogo upravlinnja zabezpechennjam nacional'noi' bezpeky Ukrainy* [Methodology of strategic planning in public administration national security Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

11. Sytnik, G.P. Abramov, V.I. and Smoljanjuk, V.F. (2012), *Gosudarstvennoe upravlenie v sfere nacional'noj bezopasnosti: slovar'-spravochnik* [State management in the sphere of national security: Dictionary Directory], NADU, Kyiv, Ukraine.

12. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Constitution of Ukraine", *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*, vol. 30, p. 141.

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "Law "Principles of National Security Ukraine", *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*, vol 39, p. 351.

14. Krutov, V.V. (2008), *Stanovlennja ta rozvytok nederzhavnoi' systemy bezpeky pidpryjemnytva* [Formation and development of non-state security business], *Feniks*, Kyiv, Ukraine.

15. Lipkan, V.A. (2008), *Nacional'na bezpeka Ukrainy* [National Security Ukraine], Kondor, Kyiv, Ukraine.

16. Kolesnyk, V.T. and Prygunov, P. Ja. (2015), "Conceptual approaches to formation of public administration national security of Ukraine", *Istorija, suchasnist' ta perspektyvy rozvytku prykordonnoi' sluzhby Ukrainy ta ohorony derzhavnogo kordonu Ukrainy* [History, Present and development prospects the Border Service of Ukraine and State Border Protection of Ukraine], *Materialy mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii'* [Proceedings of the International scientific and practical conference], *NDI DPS Ukrainy*, Kyiv, Ukraine, 26 may, pp. 11—15.

17. Reznikova, O.O. and Tsiukalo, V.Yu. (2015), "Conclusions and recommendations on amendments to the Law of Ukraine "Principles of National Security Ukraine". Policy Brief, available at: www.niss.gov.ua/articles/1775 (Accessed 10 Oct 2016).

18. Blystiv, T.I. Kolesnyk, V.T. Prygunov, P.Ja. and Karpova, K.V. (2015), "Conceptual approaches to defining methodological legislative function of national security Ukraine", *Zovn. torg.: ekon., fin., pravo*, vol. 4 (81), pp. 13—26.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2016 р.